

నరాల రామారెడ్డి

అవధాన సౌరభం

Avadhana Sourabham

- Narala Rama Reddy

First Edition : January 2019

Copies :1000

© Author

Price : 120/-

USA : \$10

For Copies :

Smt. Narala Sarojamma

2/578 Balaji Nagar

PRODDATUR - 516360

Kadapa Dist, A.P.

Mobile : 9440353699

VISHALANDHRA All Branches

Navodaya, Hyderabad

Cover Design : ANJAN

DTP : A.V. RAMANA RAJU, Sudheer Graphics,
Proddatur.

Printed at :

Ravella Offcet Printers

Governer Pet

Vijayawada.

అవధాన ప్రారంభం - ఉపోద్ఘాత పద్యాలు

శ్రీకంఠాసమ చాపభంగ జనిత ప్రేమాస్పదామోద సీ
తా కాంతాకర భూష్యమాణ విలసత్సేవర్ణ సౌగంధ్య దా
మాకృష్టాభి నిరుద్ధ తద్వదన చంద్రాలోకనాత్యంతలీ
లాకౌతూహల రామనేత్రముల సంప్రార్థించెదన్ నిత్యమున్.

పల్లకి వోలెసాగి, రసభావ పరీమళ రాగవీచికా
వల్లకి వోలె మ్రోగి, మధుభార నమన్నవ పుష్పమంజరీ
మల్లిక వోలె నూగి, సుకుమార మనోహర యౌవనత్రపా
వల్లిక వోలె తూగి నడువన్వలె నా యెదపైన భారతీ!

నా కవనముల్లో నిలుచు నాకవనమున పూయు కల్పకా
నోకహ పుష్పగుచ్ఛముల నూత్నసుగంధము; దివ్యవాహినీ
శీకర సిక్త రక్త సరసీజ మరందము; చూతశాఖికా
కోకిల గానమున్ యువచకోర మయూర విలాస నాట్యముల్.

అబ్రాంతః పరికీర్ణ శంకరజటా వ్యాఘాత వేగోచ్చలత్
శుభ్రాంభః పరిపూర్ణ గాంగ లహరీ శోభాయమానాబ్జినీ
శ్వభోద్యన్మధుపాన మత్త మధులిట్ఠంకార మాంజుల్య సం
విభ్రాజత్కవితా మనోజ్ఞ రచనావేశము కాంక్షించెదన్.

నాలో పూచిన పూలభావనలు గంగా వాహినీ మోహినీ
లీలాఖేల పయః పతంగములు నారీస్మిగ్ధ గండస్థలీ
క్రీహి లావణ్యవయః కురంగములు మల్లీ వల్లికా వల్లకీ
హేలా షట్పద రాగభంగములు నర్తించున్ సభా వేదికన్.

విశిష్ట వ్యక్తులుగా పాల్గొన్న ప్రముఖ కవులు

- శ్రీ మధురాంతకం రాజారాంగారు, పాకాల - 1968
శ్రీ బెళ్ళూరి శ్రీనివాసమూర్తిగారు, చెన్నైకొత్తపల్లి - 1968
శ్రీ పోలూరు హనుమజ్ఞానకీరామశర్మ గారు, నెల్లూరు - 1972
శ్రీ మరుపూరు కోదండరామరెడ్డిగారు, నెల్లూరు - 1972
ఆచార్య ఆత్రేయగారు, చెన్నై - 1973
శ్రీ కొసరాజు రాఘవయ్య చౌదరిగారు, చెన్నై - 1973
డా॥ ముకురాల రామారెడ్డి గారు, హైదరాబాద్ - 1974
శ్రీ ఆరుద్రగారు, చెన్నై - 1975
శ్రీ గొల్లపూడి మారుతిరావు గారు, విజయనగరం - 1978
ప్రముఖ సినీనటి శ్రీమతి జమునగారు, చెన్నై - 1978
శ్రీ ఉత్పల సత్యనారాయణాచార్యగారు, హైదరాబాద్ - 1985
డా॥ జి.వి. సుబ్రహ్మణ్యంగారు, హైదరాబాద్ - 1988
డా॥ తిరుమల శ్రీనివాసాచార్యగారు, హైదరాబాద్ - 1994
శ్రీ ఉండేల మాలకొండారెడ్డిగారు, హైదరాబాద్ - 1994
డా॥ అక్కిరాజు సుందర రామకృష్ణగారు, హైదరాబాద్ - 1994
డా॥ వడ్డేపల్లి కృష్ణగారు, అట్లాంట (అమెరికా) - 2016

అవార్డులు

- కళాసరస్వతి అవార్డు, హైదరాబాద్ - 1984
శిరోమణి అవార్డు, న్యూయార్క్, (అమెరికా) - 1992
మద్రాసు తెలుగు అకాడమి, చెన్నై - 1993
తెలుగువిశ్వవిద్యాలయ పురస్కారం, హైదరాబాద్ - 1994
రసమయి అవార్డు, హైదరాబాద్ - 2000
పైడి లక్ష్మయ్య అవార్డు, హైదరాబాద్ - 2005
హంసపురస్కారం, హైదరాబాద్ - 2013

బిరుదాలు

- అవధాని సుధాకర - ప్రొద్దుటూరు - 1967
అవధాని కేసరి - పూనిమాంగాడు - 1968
అవధాని కంఠీరవ - కనిగిరి - 1975
అవధాని కౌస్తుభ - డాలస్ (అమెరికా) - 2013
అవధాని సార్యభౌమ, చికాగో (అమెరికా) - 2017

తిరుపతి 1965

సమస్య : మాతను భర్తగా గొని యుమాసతి గాంచెను కార్తికేయునిన్.

చేతము నందు ప్రేమ వికసింపగ శైలజ నిశ్చలాత్మయై
భూతపతిన్ మదిన్నిలిపి భూరితపమ్మొనరించినంత సం
ప్రీత మనస్సుడై హృదయ సీతము కానుక చేయ, దక్షు జా
మాతను భర్తగా గొని యుమాసతి గాంచెను కార్తికేయునిన్.

పార్వతీదేవి మాతను భర్తగా స్వీకరించి కుమారస్వామిని కన్నది

మాతను భర్తగా స్వీకరించడం విరుద్ధార్థం.

పరమశివుని భర్తగా పొందాలని పార్వతి తపస్సు చేసింది. మదనుని సహకారం
వల్ల, దక్షుజామాతను అంటే దక్షుని అల్లుడైన పరమేశ్వరుని భర్తగా స్వీకరించి
పార్వతి కుమారస్వామిని కన్నది.

మాత = తల్లి : దక్షుజామాత = దక్షుని యొక్క అల్లుడు శివుడు.

ఇక్కడ మాత - జామాతగా - మారడం వల్ల విరుద్ధం తొలగిపోయింది.

తిరుపతి 1965

సమస్య : భామకన్న చిన్నదోమ మిన్న.

రాత్రిపూట వచ్చి రక్తంబు పీల్చును
పగటిపూట కానబడదు దోమ
పగలు రాత్రి యనక బాధించు గయ్యాళి
భామకన్న చిన్న దోమ మిన్న.

భామకన్న చిన్నదోమ మిన్న. ఇది విరుద్ధార్థం.

రాత్రి పూట వచ్చి రక్తం పీల్చుతుంది దోమ. పగటి పూట మన జోలికి రాదు. కానీ
గయ్యాళి భామ పగలు రాత్రి అనే తేడా లేకుండా భర్తను బాధిస్తుంది. అందువల్ల
గయ్యాళి భామకన్న చిన్నదోమ మిన్న అని సమర్థన.

మదరాసు (చెన్నై) 1975

సమస్య : ముగ్ధ సహల్యగాంచి మదిమోహము జెందెను రామచంద్రుడే!

స్నిగ్ధ కపోలపాలికల నిగ్గుల సిగ్గుల పొంగిపూచెనో!
ముగ్ధ మనోజ్ఞనేత్రముల ముద్దుల కోర్కెలు తొంగి చూచెనో!
దుగ్ధపయోధి వీచికల తూగెడి యిందిర వోలెనున్న యా
ముగ్ధ సహల్యగాంచి మది మోహము జెందెను రామ! చంద్రుడే!

ముగ్ధురాలైన అహల్యను చూచి రామచంద్రుడే మోహం చెందాడు. ఇది విరుద్ధార్థం. ఒక పున్నమి నాటి రాత్రి అహల్య ఆశ్రమంలో వెన్నెలలో విహరిస్తున్నది. పాలకడలి కెరటాల మీద తూగే లక్ష్మీదేవిలా ఉన్న అందమైన అహల్యను చూచి రామ! రామ! నింగిలో ఉన్న చంద్రుడే మోహించాడనటం వల్ల విరుద్ధార్థం తొలగిపోయింది. వర్ణన : పేకాటలో ఆల్కాంట్ పడిన వాని ఆవేదన.

మదిలో జోకరులైదు సంతసము నింపన్ గెల్తు లెమ్మంచు క
టైదుటన్ కట్టకు మ్రొక్కి పూనుకొన 'లైఫే' రాక నిట్టూర్చుచున్
'ఇదె లాస్ట్ పిక్' అని మాటి మాటికిని యత్నించున్ వృధాయాసమై
అది ఆల్ కౌంటుకు దారితీసెనకటా! అన్యాయమై పోయెరా!

మదరాసు 1975

దత్తపది : కలిమి, చెలిమి, బలిమి, కొలిమి - యక్షుడు మేఘంతో చెప్పిన హృదయవేదన.

కలిమిని కోరలేదు మమకారమరందము కోరినాడనే!
చెలిమిని కోర నా బ్రతుకు చీకటి కోసగ మారిపోయెనే!
బలిమి వహించి పాడువిధి పచ్చని ప్రేమకు చిచ్చు పెట్టెనే!
కొలిమిగ మారి మన్మథుడు గుండెల నిప్పుల నూదుచుండెనే!

అషాఢ మాసంలో ఆకాశంలో మేఘాన్ని చూచి తన విరహ వేదనను వ్యక్తీకరిస్తున్న సందర్భం. ఇక్కడ దత్తపదిలో ఇచ్చిన పదాలు నిర్ణీతార్థంలోనే ప్రయోగింపబడినాయి.

అర్థవీడు 28-8-78

సమస్య : దంష్ట్రాఘాతము చేత కూలె హరి సంధ్యాకాల మధ్యంబునన్

దంష్ట్ర ప్రజ్వలదుగ్రూపమున రక్తజ్వాలికా మాలికా
 దంష్ట్రా భీషణ విక్రమాకృతిని మాద్యద్దేవతాదంతిరాట్
 దంష్ట్రా పాటవమొప్పఁజూచి బెదరన్ దైతేయ రాజేంద్రుడా
 దంష్ట్రా ఘాతము చేత కూలె హరి! సంధ్యాకాల మధ్యంబునన్

కర్తగా ఉన్న ‘హరి’ సంబోధనగా (“హరి!”) మార్చబడింది.

దత్తపది : క్షితి, మతి, గతి, రతి - భారతదేశాన్నత్యం.

క్షితి గర్భమున నవ్యరత్న కళికా శృంగారమై, లోక స
 మృతి సౌభ్రాత్ర సుగంధ సౌమ్య మమతా మందారమై, జ్ఞానసం
 గతి శాస్త్రామృత రమ్యకావ్య కవితా కల్హారమై దివ్యభా
 రతి విశ్వమున వెల్గుచుండె సమతా రత్నాంశు కోటీరమై.

వర్ణన : యుద్ధరంగంలో రావణాసుర భీకరాకారం.

నెత్తురు పొంగు దెందమున నిప్పుల రవ్వలు చిందులాడ, ను
 వ్వెత్తున లేచు భూయుగళ విక్రమ తాండవ వీరమూర్తియై
 కత్తుల చిత్తు చేయగల గాటపు మాటల గర్వ గంధిలుం
 దత్తణి రావణాసురుడహస్కరుడయ్యెను దుర్నిరీక్ష్యుడై.

న్యస్తాక్షరి : 1-6 క; 2-11 రా; 3-14 లా; 4-21 టా - భార్యా పుత్రులను
 తుఫానులో పోగొట్టుకొన్న వాని దుస్థితి.

రగిలిన శోక భారమున రాక్షసమైన తుఫానులోన, ఘో
 రగహన సాగరాంబువుల రాజిత ధైర్యము చిక్కబట్టి, తా
 మగువను వీడలేడు, సుకుమారుని లాలన చేయలేడు, నె
 వ్వగల భరింపలేక పలుభంగుల రోదన చేసె నక్కటా!

మదనపల్లె 1985

సమస్య : హనుమత్పుత్రుడు భీష్మపుత్రిని వివాహంబాడె దీవింపుడీ!

కనులన్ కజ్జలరేఖ దీర్చి, నొసటన్ కస్తూరి కీలించి, చి
క్కని గండంబున చుక్కపెట్టి వధువై కళ్యాణ వేషమునన్
కనిపింపన్ వసుదేవుడాపులకు వక్కాణించె నీదివ్యదే
హను, మత్పుత్రుడు భీష్మపుత్రిని వివాహంబాడె దీవింపుడీ!

హనుమంతుని కుమారుడు భీష్ముని కూతురిని పెండ్లిచేసుకొన్నాడు. మీరు దీవించండి. ఇది విరుద్ధార్థం.

రుక్మిణీకృష్ణుల కళ్యాణం జరిగింది. వసుదేవుడు అస్తులతో (మత్పుత్రుడు) నా కుమారుడు (భీష్మపుత్రిని) రుక్మిణిని వివాహమాడినాడు. మీరు దీవించండి అని అభ్యర్థించిన సందర్భం. మత్పుత్రుడు ఈ దివ్య దేహను భీష్మపుత్రిని వివాహంబాడె అని అన్వయించటంవల్ల విరుద్ధార్థం తొలగింది.

మత్+పుత్రుడు - నా యొక్క కుమారుడు, భీష్మకుడు రుక్మిణి తండ్రి.

కావలి 1985

సమస్య : కరి సింహము మీద నెక్కి కదనము చేసెన్

నరజాతిని హింసించుచు
దురితంబులు చేయుచున్న దుష్టుని మహిషా
సురుని వధించుటకై శాం
కరి సింహము మీదనెక్కి కదనము చేసెన్.

ఏనుగు సింహం మీద ఎక్కి యుద్ధం చేసింది. ఇది విరుద్ధార్థం.

మహిషాసురుని సంహరించడానికి పార్వతి (శాంకరి) యుద్ధం చేసింది. ఇక్కడ 'కరి' శాంకరిగా మారిపోవడం వల్ల విరుద్ధార్థం తొలగిపోయింది.

రాయదుర్గం 1912

సమస్య : రాముడు ధర్మభంగమున రాజులె లోకము మోదమందగన్.

కోమల వక్త్రబింబమున కోటి వెలుంగులు పొంగ, నీరద
శ్యామల రమ్యగాత్రమున జానకి చూపులు పుష్పమాలగా
వ్యోమము నుండి దేవతలు పువ్వులు చల్లగ వీరమూర్తియై
రాముడు ధర్మ భంగమున రాజులె లోకము మోదమందగన్.

లోకము సంతసింపగా రాముడు ధర్మానికి భంగం కలిగించి ప్రకాశించాడు. ఇది విరుద్ధార్థం.

ధర్మము అనే పదానికి 'విల్లు' అనే అర్థం కూడా ఉంది. రాముడు ధర్మ భంగం చేశాడు - అంటే విల్లువిరిచాడు అని అర్థం చెప్పడం వల్ల విరుద్ధార్థం తొలగిపోయింది.

దత్తపది : నేత్రపల్లె; రామగిరి; కుంటిమద్ది; కడప - భారతంలో రాయబారానికి వెళ్ళే శ్రీకృష్ణునితో ద్రౌపది తన భంగపాటును వివరించిన విషయం.

పంకజనేత్ర! పల్లెలట! పాండవులైదట! కోరుచుండ నీ
బింకము చూడ రామ! గిరి భేదము కైవడి గుండె చీలె; నా
సంకటపాటు నీవెఱిగి సాగుము; మేమనకుంటి, మద్దియే
యంకము చెప్పగా కడప నౌనె మదీయపతి ప్రతాపమున్.

వర్ణన : సర్వధర్మ సమన్వయ దృష్టితో ఆశ్రమాన్ని స్థాపించిన సద్గురు భంభం బాబాస్వామి మహాత్వం - మత్తేభవుత్తం.

తన సర్వస్వము మానవాళి మమతా దర్మమ్ము గావించి; నూ
తన భావమ్ముల సర్వదేవ సమతా ధర్మము స్థాపించి; జీ
వన లక్ష్మమ్మును బోధ చేసితివి విశ్వశ్రేయమున్ గోరి పా
వన రూపమ్మున రక్షసేయుమిక భంభం స్వామి ఋష్యగ్రణీ!

పేరుసోముల 1914

దత్తపది : తగిన, తెగిన, నగిన, దిగిన - పద్యవ్యాహంలో అభిమన్యుడు.

తగిన వయస్సు లేదనుచు ధైర్యము వీడక శౌర్యమూర్తియై
 తెగిన మనస్సుతో నిలిచి దిట్టతనంబున కాలరుద్రుడై
 నగిన విరోధివీర వదనముల చీకటి క్రమ్మ నాజిలో
 దిగిన సుభద్రసూతి కురుదీపములార్పగ విక్రమించెరా!

నిషిద్ధాక్షరి : శారదాస్తుతి.

నీవే నాభావావధి
 రావే రత్నాంశువీణ రాగములీనన్
 కావే వాక్యల్పముగ
 నీవే విద్యావివేకమింపుగ వాణీ!

సమస్య : క్రికెటున్ ధర్మసుతుడాడె కృష్ణనె యోడెన్

సకలంబగు సర్వసహ
 వికలంబుగ విహ్వలింప వేదన పొంగన్
 వికటించక తప్పదు వ
 క్రికెటున్; ధర్మసుతుడాడె కృష్ణనెయోడెన్.

ధర్మరాజు క్రికెట్ ఆడి ద్రౌపదిని కోల్పోయాడు. ఇది విరుద్ధార్థం.

వక్రికి+ఎటున్ = వక్రికెటున్, కృష్ణ = ద్రౌపది.

వర్ణన : ప్రథమ స్వాతంత్ర్యయోధుడు ఉయ్యాలవాడ నరసింహారెడ్డి.

వీరావేశము రక్తనాళముల జృంభింపన్ ప్రతాపంబునన్
 క్రూరస్వాంతుల నాంగ్లముష్కరుల విద్రోహంబు గర్జించుచున్
 ధీరత్వమున మాతృదేశ విమలాదేశంబు దీపింపగా
 హరిక్రీడల ప్రజ్వలింపె నరసింహారెడ్డి సామాన్యుడే?

న్యస్తాక్షరి : 1-2 ల; 2-7 వా; 3-11 భూ; 4-16 సి - తొలకరివాన రైతుల హర్షం. చంపకమాల.

హలములు పుల్కరించినవి హర్షము కర్షక లోకమందు; ర
 గుల హరి విల్లు వాన చెలి కొప్పున గుప్పున పూలదండయై
 పొలముల సస్యమంజరులు భూహృదయమ్మున స్వప్నగుచ్ఛమై
 తొలకరిజల్లు చిత్తముల దోచెను సారస సాధుగీతమై.

బళ్ళారి 1.8.1997

నిషిద్ధాక్షరి : పుష్కరాల సందర్భంగా తుంగభద్రానదీ స్తోత్రం.

అమ్మా! చల్లగ నీదయ
 రమ్మా! మానవ సుఖకళ రమ్యత నింపన్
 తెమ్మా! మధురజలంబుల
 కొమ్మా! దండాల, నఘము గూల్చుచు తుంగా!

సమస్య : చర్చికి సంధ్యవార్చుటకు సాహెబు వచ్చునె సత్వరంబుగన్.

అర్చన చేసి ముగ్ధ హృదయంబున చందన చర్చ చేసి, ప్రే
 మార్చులు చిత్తసౌధమున నద్భుత కాంతులు చిమ్మి, వేషమున్
 మార్చిన నేమి? మానవత మారునె? హిందువు పోవనేర్చునే
 చర్చికి? సంధ్యవార్చుటకు సాహెబు వచ్చునె సత్వరంబుగన్

దత్తపది : చిటెన్, మటన్, పోర్ము బీపు - విశ్వామిత్ర తపోభంగం. మత్తేభ వృత్తం.

రతి రాగమ్ములు వీచికెందకుకులూరన్ నేత్ర కోణంబులన్
 ప్రత భంగమ్మున నేమటంచు తమి మీరన్ మేనకన్ గూడుచున్
 కుతుకం బొప్పగ గాధి సూనుడు తపోర్ముండోర! చిత్తంబునన్
 ధృతి క్షీణింపగ ధారపోసెను తపంబీపుల్ల పద్మాక్షికై.

వీచి+కెందకుకులు = వీచికెందకుకులు; ఏమి+అటంచు = ఏమటంచు;
 తపః+అర్ముడు = తపోర్ముడు; తపంబు+ఈ పుల్ల = తపంబీపుల్ల.

వర్ణన :- కర్ణాటకలో అడుగు మోపగనే పొందిన అనుభూతి.

మణిమంజీర మనోజ్ఞుర్రుంకృతులు నింపన్ నవ్య శిల్పంబులన్
 రణభేరీచయ దారుణధ్వనులు కర్ణద్వంద్వమున్ జేరగా
 క్షణ సంధాయక రమ్య దృశ్యములు స్వచ్ఛ స్వప్న గుచ్ఛంబులై
 ప్రణుతిగాంచిన కృష్ణరాజ్య జయ సామ్రాజ్యంబునూహించెదన్.

ప్రాద్దుటూరు. 2006

సమస్య : మావోయిష్టులు రాజశేఖరుని ధర్మంబున్ ప్రశంసింపరే!

భావప్రజ్ఞుడు సవ్యసాచి యిటులన్ వాక్రుచ్చెనో భూవరా!
నీ వాల్లభ్యము రెండు పక్షములకున్ నిర్దేశమై నిల్వనీ!
యీ వైషమ్యులింతటన్ సమసిపోనీ! నేరముల్ మీవియో
మావో! యిష్టులు రాజశేఖరుని ధర్మంబున్ ప్రశంసింపరే!

నక్కలైట్లు ముఖ్యమంత్రి రాజశేఖరరెడ్డి గారి ధర్మాన్ని ప్రశంసింపక
ఉంటారా అని అనటం విరుద్ధార్థం.

ఈ సమస్య భారతార్థంలో పూరింపబడింది. రాయబారానికి వెళ్ళిన
శ్రీకృష్ణుడు అర్జునుని అభిప్రాయాన్ని వివరించిన సందర్భం. నేరములు మీవి
కావచ్చు. మావి కావచ్చు. అది ప్రస్తుతం అనవసరం. రాజశేఖరుడైన ధర్మరాజు
గారి ధర్మాన్ని యిష్టులైన వాళ్ళంతా ప్రశంసిస్తారు. ఇక్కడ మావి+ఓ = మావో
అనటం వల్ల సమస్య పరిష్కరింపబడింది.

దత్తపది :- కోడి, మేక, చేప, రొయ్య - ఈ పదాలతో గౌతమబుద్ధుని అహింసావాదం.
ఉత్పలమాల.

ఉత్తమమాని! దుఃఖమున కోడి భవత్పదమాశ్రయించి, నే
నిత్రణి వేడుచుంటి జగమేకశరణ్యుడవంచు దెల్ప, నీ
చిత్తము శాంతిదుగ్ధములు చేపగ చల్లని చూపు చూచి, నా
యుత్తలపాటు మాన్పనెనరొయ్యన పల్కుగ రమ్ము గౌతమా!

శాక్యసింహుని అహింసావాదానికి ఆకర్షితురాలైన సుజాత - బుద్ధునికి శిష్యురాలుగా
మారిపోయి పల్కన మాటలివి.

దుఃఖమునకున్+ఓడి = దుఃఖమునకోడి; జగము+ఏక = జగమేక; శాంతి
దుగ్ధములు చేపగన్ = శాంతి అనెడి పాలు చేవునట్లుగా; నెనరు+ఓయ్యన =
నెనరొయ్యన.

చికాగో (అమెరికా) 3.7.2016

ఆటా మహాసభలు

సమస్య : సంసారస్థితుడై యతీశ్వరుడు పూజాభాజనుండైతగున్.

హంసోత్తంసులు చిత్తపద్మమున భక్త్యావేశమున్నింపగా
హింసా లోచనలేని బుద్ధి సమతా హేవాక భావాకృతిన్
కంసద్వేషి పదార విందముల సంకల్పించి, ముక్త్యంగనా
సంసార స్థితుడై యతీశ్వరుడు పూజా భాజనుండైతగున్.

మునీశ్వరుడు సంసారియై పూజలందుకొనగలడు. ఇది విరుద్ధార్థం.

హంస+ఉత్తంసులు = హంసోత్తంసులు - యోగి పుంగవులు. ముక్తికాంతతో
సంసారం చేస్తూ యతీశ్వరుడు పూజార్హుడౌతాడని సమస్యకు పరిష్కారం.

దత్తపది : హీరో; జీరో; సారో; న్యారో - భారతార్థం. శార్దూలం.

హీరోద్భాసిత రత్నమండపమునన్ హేలాపదాంభోజ మం
జీరోజ్జుంభిత మంజునాదమెసగన్ శృంగార గీతప్రియుల్
సారోదారములైన స్వాంతముల నాస్వాదించి, వైరాట క
న్యారోచిస్సుల నృత్యభంగిమల విన్యాసంబు వీక్షింపరే.

ఈ పద్యంలో నర్తనశాలలో (వైరాటకన్య=విరాటుని పుత్రిక) ఉత్తర చేసిన
నాట్యం వర్ణింపబడింది.

హీర+ఉద్భాసిత = హీరోద్భాసిత - రత్నములతో ప్రకాశించిన;

మంజీర+ఉజ్జుంభిత = మంజీరోజ్జుంభిత - అందెలనుండి చెలరేగిన

సార+ఉదారములు = సారోదారములు; కన్యా+రోచిస్సులు =

కన్యారోచిస్సులు.

ఒక ప్రత్యేక సందర్భంలో పూలించిన సమస్యలు

సమస్య : కలము ధరించి మేన కఱకంతుని పూజకు దెచ్చె తీర్థమున్.

మలినగుణాలవాలమగు మానవజన్మము నేవగించి, ని
శ్చలమగు శాంత భావమున సంయమితత్వము స్వీకరించి, ని
ష్కలుషమనస్సుడై శివుని సన్నిధి భక్తుడొకండు, స్నిగ్ధవ
ల్కలము ధరించి మేన కఱకంతుని పూజకు దెచ్చె తీర్థమున్.

ఒక భక్తుడు శరీరంమీద కలం ధరించి శివపూజకు తీర్థం తెచ్చాడు.
'మేన కలం ధరించటం' విరుద్ధార్థం.

నిష్కలుషమనస్సుడైన భక్తుడు స్నిగ్ధ వల్కలం ధరించి శివపూజకు తీర్థం
తెచ్చాడు. వల్కలం ధరించి అనటంవల్ల విరుద్ధార్థం తొలగిపోయింది.

సమస్య : బుద్ధిని వీడి రాముడు విమోహితుడై గ్రహించె జానకిన్.

ఇద్దపరాక్రముండినకులేంద్రుడు శాంభవ చాపభంగ సం
సిద్ధిని పొందినంత నృప శేఖరులెల్లరు మానసంబునన్
శుద్ధతలేక, బాలుడని చుల్కన చేయుచు మచ్చరింపగా
బుద్ధిని వీడి; రాముడు విమోహితుడై గ్రహించె జానకిన్.

రాముడు బుద్ధిలేక మోహంతో జానకిని చేపట్టినాడు. ఇది విరుద్ధార్థం.

స్వయంవరానికి వచ్చిన రాజకుమారులు రాముని చులకనచేసి మాట్లాడుతూ
బుద్ధిలేక మచ్చరింపగా - రాముడు సీతను స్వీకరించాడు. బుద్ధిని వీడి - రాజకుమారులకు
అన్వయించటం వల్ల విరుద్ధార్థం తొలగిపోయింది.

End of Preview.

Rest of the book can be read @
<http://kinige.com/book/Avadhana+Sourabham>

* * *